

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄: Η ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (479-431 π.Χ.)

1. Η ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΗΣ ΔΗΛΟΥ – Η ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ (σελ. 69-70)

Η οργάνωση της Συμμαχίας

- ❖ Μετά τη νίκη των Ελλήνων κατά των Περσών οι πόλεις του Αιγαίου και της Ιωνίας φοβούνται την περσική απειλή και ζητούν προστασία από τη Σπάρτη και την Αθήνα.
- ❖ Τελικά συνάπτουν **Συμμαχία** με την Αθήνα το 478 π.Χ. Έδρα της είναι το νησί της **Δήλου**. Γι' αυτό ονομάζεται και **Συμμαχία της Δήλου**.
- ❖ Μέσα στη Συμμαχία η Αθήνα είναι η ισχυρότερη δύναμη. Όλοι οι σύμμαχοι συνεισφέρουν είτε με πλοία και στρατό είτε με φόρους.
- ❖ Δέκα Αθηναίοι, οι **Ελληνοταμίεις**, συγκέντρωναν τα χρήματα της Συμμαχίας στο κοινό ταμείο της που βρισκόταν στη Δήλο.
- ❖ Η Αθήνα σχεδίαζε τις πολεμικές επιχειρήσεις, αλλά οι συμμαχικές πόλεις ήταν αυτόνομες.

Ο Κίμων ενδυναμώνει τη Συμμαχία

- ❖ Ο γιος του Μιλτιάδη, ο **Κίμων**, κυριαρχεί στα πολιτικά πράγματα της Αθήνας και θέτει τρεις στόχους: α) τη **διεύρυνση της Συμμαχίας** της Δήλου, β) τη **συνέχιση του πολέμου** κατά των Περσών, και γ) τις **φιλικές σχέσεις με τη Σπάρτη**.
- ❖ Οι συμμαχικές πόλεις νικούν τους Πέρσες στη μάχη στον **Ευρυμέδοντα** ποταμό (467 π.Χ.) και η Συμμαχία της Δήλου κυριαρχεί πλέον στο Αιγαίο.
- ❖ Κάποιες συμμαχικές πόλεις, όμως, αρχίζουν να αντιδρούν λόγω της αλαζονικής συμπεριφοράς των Αθηναίων.
- ❖ Ο Κίμων καταπνίγει τις εξεγέρσεις και δείχνει ότι καμιά πόλη δεν μπορεί να αποχωρήσει από τη Συμμαχία χωρίς τη θέληση των Αθηναίων.

Η Συμμαχία όργανο της αθηναϊκής επέκτασης

- ❖ Οι πόλεις της Συμμαχίας με τον καιρό χάνουν την αυτονομία τους και η Συμμαχία έχει μετατραπεί σε **όργανο επιβολής της αθηναϊκής ηγεμονίας**.
- ❖ Το συμμαχικό ταμείο **μεταφέρεται από τη Δήλο στην Αθήνα**, οι σύμμαχοι δεν συνεδριάζουν πια και **οι αποφάσεις λαμβάνονται μόνο από την Αθήνα**, η οποία ορίζει αυθαίρετα και τον φόρο των Συμμάχων.
- ❖ Με την **Ειρήνη του Καλλία**, που υπογράφεται το 449 π.Χ., **τελειώνουν οι ελληνοπερσικοί πόλεμοι**, αφού οι Πέρσες **αναγνωρίζουν την αυτονομία των ελληνικών πόλεων του Αιγαίου και της Ιωνίας**. Έτσι η Συμμαχία δεν έχει πια λόγο ύπαρξης.
- ❖ Οι Αθηναίοι, όμως, την συντηρούν για να μην χάσουν την ηγεμονική τους θέση.
- ❖ Αποδεικνύεται έτσι ότι η απόκρουση της περσικής απειλής ήταν απλά μια **πρόφαση** για τη δημιουργία της Συμμαχίας της Δήλου. Η **πραγματική αιτία** ήταν η επιθυμία των Αθηναίων να **επιβληθούν στις υπόλοιπες ελληνικές πόλεις**.

2. ΤΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΕΙΤΑΙ – Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ (σελ. 71-72)

Η πίστη στο δημοκρατικό πολίτευμα

- ❖ Μετά τους Περσικούς πολέμους στην Αθήνα κυριαρχούν δύο αντίπαλα κόμματα, το **αριστοκρατικό** και το **δημοκρατικό**.
- ❖ Το πολίτευμα, όμως, **γίνεται όλο και περισσότερο δημοκρατικό**, αφού ακόμα και οι ηγέτες των δύο κομμάτων υποτάσσονται στη θέληση του συνόλου.

- ❖ Οι νέοι ηγέτες, ο **Κίμων** (αριστοκρατικό κόμμα) και ο **Περικλής** (δημοκρατικό), δεν είναι παρά οι **προικισμένοι υπηρέτες της κοινότητας** και ακολουθούν πιστά τις αποφάσεις του συνόλου.
- ❖ Ο Κίμων δέχεται τον εξοστρακισμό του το 461 π.Χ. και επανέρχεται το 449 π.Χ. για να δώσει την τελευταία μάχη κατά των Περσών στην Κύπρο.
- ❖ Ο Περικλής, παρά την δύναμη και τις εξουσίες που συγκέντρωσε πάνω του για πολλά χρόνια, δεν ξέφυγε ποτέ από τη δημοκρατική νομιμότητα.

Το πολιτικό πρόγραμμα του Περικλή

- ❖ Ο **Περικλής** μαζί με τον **Εφιάλτη** υπήρξαν οι ηγέτες του **δημοκρατικού κόμματος** της Αθήνας.
- ❖ Όταν ο Κίμων εξορίστηκε (461 π.Χ.) προσπάθησαν να κάνουν **ακόμα πιο δημοκρατικό** το πολίτευμα.
- ❖ Η κορύφωση αυτής της προσπάθειας είναι η **αφαίρεση από τον Άρειο Πάγο κάθε πολιτικής εξουσίας** καθώς και του **αποκλειστικού προνομίου της απονομής δικαιοσύνης**.
- ❖ Όταν ο Περικλής γίνεται ο απόλυτος κυρίαρχος στην πολιτική ζωή της Αθήνας, εφαρμόζει το **πολιτικό του πρόγραμμα** που ως βασικό στόχο έχει την ισότητα και την ευτυχία όλων των πολιτών.
- ❖ Τα **πολιτικά μέτρα** του Περικλή: α) **μισθοφορία** (ενίσχυση στους φτωχότερους πολίτες ώστε να συμμετέχουν στην Εκκλησία του Δήμου), β) **δυνατότητα συμμετοχής στα πολιτικά αξιώματα ακόμα και για τους φτωχότερους**, γ) **θεωρικά** (δωρεάν είσοδος των απόρων στο θέατρο), και δ) **ανοικοδόμηση μεγάλων δημόσιων έργων** για τη δημιουργία νέων **θέσεων εργασίας** και για τον **καλλωπισμό** της πόλης.
- ❖ Μετά την Ειρήνη του Καλλία (ανακωχή με τους Πέρσες) και την **Τριακονταετή Ειρήνη** με τη Σπάρτη (446 π.Χ.) η Αθήνα **κυριαρχεί απόλυτα στο Αιγαίο** και είναι ελεύθερη να μεγαλοουργήσει στον πολιτισμό, στις τέχνες και στην παιδεία.

3. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ. ΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ (σελ. 73 -74)

Εκκλησία του Δήμου. Βουλή των Πεντακοσίων.

- ❖ Με την κυριαρχία του Περικλή η **εξουσία του λαού** μεγαλώνει ακόμα περισσότερο.
- ❖ Η Εκκλησία του Δήμου **παίρνει όλες τις σημαντικές αποφάσεις** και σε αυτήν συμμετέχουν **όλοι οι ελεύθεροι πολίτες της Αττικής**.
- ❖ Τα μέλη της Βουλής των Πεντακοσίων έχουν **ετήσια θητεία** και έχουν επιπλέον αρμοδιότητες: **προετοιμάζουν τους νόμους** που εκλέγει ή απορρίπτει η Εκκλησία του Δήμου.

Εννέα Άρχοντες, Δέκα στρατηγοί

- ❖ Τα αξιώματα των **Εννέα αρχόντων** γίνονται πια καθαρά **διακοσμητικά**.
- ❖ Αντίθετα οι **Δέκα στρατηγοί** γίνονται οι κυριότεροι ανώτατοι άρχοντες: φροντίζουν για την **ασφάλεια** της πόλης, την **εξωτερική πολιτική** και τη **διοίκηση του στρατού και του στόλου**.

Η Ηλιαία

- ❖ Η **Ηλιαία** είναι πια το ανώτατο δικαστικό σώμα της Αθήνας (πάνω και από τον Άρειο Πάγο).
- ❖ Έχει **6.000 μέλη** με ετήσια θητεία. Χωρίζεται σε **10 τμήματα** (όσα και οι φυλές της Αττικής).

Οι λειτουργίες

- ❖ Η πόλη της Αθήνας είχε **αυξημένες ανάγκες σε χρήματα** λόγω των πολλών δραστηριοτήτων της (συντήρηση στόλου και στρατού, διεξαγωγή γιορτών και θεατρικών παραστάσεων, αποστολή πρεσβειών).
- ❖ Με ένα φορολογικό σύστημα, τις **λειτουργίες**, υποχρεώνονταν οι πλουσιότεροι πολίτες **να προσφέρουν χρήματα** για όλες αυτές τις ανάγκες.
- ❖ Οι κυριότερες λειτουργίες ήταν: η **τριηραρχία** (συντήρηση στόλου), η **χορηγία** (δαπάνη για τον χορό μιας θεατρικής παράστασης), η **γυμνασιαρχία** (δαπάνη για τη διατροφή και την εκγύμναση αθλητών) και η **εστίαση** (δαπάνη για την παράθεση δημοσίων γευμάτων).
- ❖ Σε αυτούς που προσέφεραν υψηλά ποσά η Αθήνα απέδιδε τιμές και προνόμια.